

z vso vremo z njimi zavežejo, jim pomagajo naš hmelj grajati in ceno pokupiti, da le potem svoj pridelek boljše prodajo in imajo poleg dober zaslužek. Kmet, ti pa glej in trpi! Ni čuda torej, da si kmet skuša sam pomagati in svoj hmelj rajši ptujcem v roke izročuje, ter ga v prodajo v Žatec ali Nürnberg pošlje; če tudi ne vselej z najboljšim uspehom. Jako pametna misel je, da namerava naše hmeljarsko društvo v Žalcu javno in redno zaznamovati hmeljske cene po brzojavkah iz inozemstva. To bi bilo pač že zdavnej na mestu; ker dobro se pomnimo, ko so brzojavke (morda celo namišljene) vsako uro večkrat dohajale; ali nam se niso nikdar pokazale, pač pa skrbno skrivale. Najbolj pametno po moji kmečki buči bi pa bilo, da bi se, kakor je bilo že nedavno nekje nasvetovano, ustanovila čim preje hmeljarska zadruga. S kraja bi bile seveda težave, ali kadar bi ljudstvo spoznalo nje korist, oklenilo bi se je z vso vremo. Potem bi se k nam potrudili tudi pravi kupci, in ljudstvo bi tekmovalo v izbornosti svojega blaga. To naj služi v pojasnilo k predzadnjemu dopisu iz Žalca. — Kaj Vam hočem še dalje toževati, ko Vam je tako znano, da kmet je pač uboga para. Vse preživi, a je še vedno po stari šegi zaničevan. Pridelke svojih žuljavih rok težko in še te po ceni v denar spravi. Veseli nas le še bližnja trgatev in dobra sadna letina, koder nas je Bog še hude ure varoval. Morda še pride od kod kaj evenka! Poprej pa jo bomo mahnili še na politično polje, da vnovič zvolimo svoje zastopnike v deželni zbor, da bi nam le-ti pomagali zboljšati naš revni propadajoči stan. Pri volitvah v državni zbor dobimo vendar revnejši stanovi peščico svojih zastopnikov. Sicer si bodo gotovo socijalni demokratje prizadevali svoje krive preroke v državni zbor spraviti in se bodo posebno nam kmetom prilizovali; ali le pridite se prepričati, da je res robata naša žuljava pest! Mi ostanemo verni: »Bogu, domu in cesarju!« Neveče je že tako preveč; saj mnogi meščani in tržani molitev in post le nam kmetom prepuščajo, morda še bodemo v nebesih sami. Toliko za danes; kadar se mi zopet več nabere, bodem Vam še pisal, saj Vam je menda znano, da je Vaš list le za nas kmete, za nekatere je že preskromen in presvet. Da ste mi zdravi!

Grča.

#### Od Sv. Jakoba v Slov. gor. (Raznoterosti.)

Posebno lepo so se kazale letos gorice; a žal, da se naše nade niso uresničile, oklestila nam je namreč toča že v začetku, najbolj pa dne 6. avgusta vinograde in polja tako, da so marsikateri posestniki vsled tega v velikih zadregah za vsakdanji živež. A s točo prihrul je tudi strašanski vihar, orkanu podoben, kateri je naredil na drevesih in hišah ogromno škodo. — A naše občane tepe še neka druga nadloga. Zidati smo morali letos novo šolo, katero smo tudi neobhodno potrebovali; staviti pa bi se morala že davno. Ker pa smo imeli takšnega občinskega predstojnika in istočasnega načelnika krajnega šolskega sveta, ki je bil pred kratkim od deželnega odbora odstavljen, ni se zgodilo nič za stavbo nove šole. Ako je kateri odbornik, bodisi občinski ali krajnega šolskega sveta, g. predstojnika opozarjal, da se naj n. pr. kamenje ali les za stavbo pripravlja, odgovoril mu je kratko: »Saj se je čas.« Tako je šlo več let naprej, umevno je, da nam je okrajni šolski svet pretil, da nam bode on zidal šolo, a tedaj bomo se gledali. Da pa smo se temu strahu izognili, začeli smo letos staviti šolo, katera bode kmalu dokončana; a kakó? Deželni šolski svet nam je zaukazal zidati petrazrednico radi množine učencev. Najbolje bi bilo po tem takem, da bi stavili celo novo poslopje, staro šolo pa, ki bode vednega popraviljenja potrebna, bi prodali; saj bi bila nova šola na takšen način kras cele občine. Ker pa bi petrazrednica pod eno streho nekaj več stala,

postavili so le trirazrednico, katera je od stare šole precej oddaljena. Kako bodo nadzorovali gg. učitelji otroke v dveh poslopih? Pomislimo pa, da stane ta nova trirazrednica lepo vsoto na 13.000 gld., in ako bi se dodalo še kakih 3000 gld., katere bi dobili gotovo za staro šolsko poslopje, imeli bi za vsкупno vsoto dično petrazrednico, ki bi ne krasila samo naše občine, ampak tudi celo okolico. Seveda zdaj razvidi že marsikateri občan, da bi bilo bolje, zidati celo novo petrazrednico, a prepozno je.

## Politični ogled.

### Avstrijske dežele.

Dunaj. Nj. veličanstvo svetli cesar so se začetkom tega tedna odpeljali v Galicijo k velikim vojaškim vajam, v soboto pa so pri njih bili zbrani naši in ogerški ministri. Bržčas je bil razgovor o turških homatijah. — Dunajski pešpolk Deutschmeister slavi te dni 200-letnico svojega obstanka.

Češko. V nedeljo je prišel znani dr. Karol Lueger v Budejevice na shod krščansko-socijalnega društva. Na kolodvoru so ga pa bili napadli židovski in liberalni pobalini ter ranili njegovega tovariša Steinerja in Foltina.

Solnograško. Četrty avstrijski katol. shod se je prve dni tega tedna sijajno vršil v Solnogradu, ki je bil ves okrašen. Udeležnike, katerih je bilo blizu dvatisoč, so pozdravili kardinal-nadškof, cesarski namestnik, deželni glavar in mestni župan.

Štajarsko. Liberalci in nacionalci bi kaj radi, da bi Kaltenecker v grški okolici ne kandidiral za deželni zbor. Prazne želje! Vrli mož bode gotovo izvoljen. — Nemški Celjani ne zmorejo svojega moža, zato so postavili za deželnozborskega kandidata vojniškega župana, Morica Stallnerja.

Koroško. Hud udarec je zadel koroške Slovence. Nemški liberalci Jožef Palla je postal deželni šolski nadzornik, bogotajec in veliki Nemec Knapič pa ravnatelj celovškega učiteljskega. — Prvotne deželnozborske volitve skoro povsod za Slovence ugodno izpadajo. Pa so koroški bratje tudi tako vspodbujeni, da so nam lahko v vzgled.

Kranjsko. Liberalno društvo idrijsko »Jednakopravnost« je imelo v nedeljo shod, na katerem se je po stari navadi udrihajo po klerikalcih. S tem pač idrijskim in drugim delavcem nič ni pomagano. — Krepko delujoče ljubljansko katol. društvo pa je zborovalo v Starem trgu pri Ložu. Shod je bil izvrstno obiskan.

Primorsko. Novi tržaški škof, monsignor Andrej Sterk, je danes došel v Trst. Na prav mnoga leta! — Tržaško politično društvo »Edinost« je v nedeljo imelo izredno dobro obiskan občni zbor. Dr. Laginja je posebno povdarjal, da izvenkranjski Slovenci naj delajo nato, da se Kranjci zopet zedinijo. Izvrstno, toda zedinjenje je le mogoče pod slov.-krščansko zastavo.

### Vnanje države.

Rim. Sv. očeta je močno razveselila udanostna izjava avstrijskega katoliškega shoda v Solnogradu, kjer zborovalci zahtevajo, da dobijo papež svoje dežele nazaj.

Italijansko. Laški delavci, ki morajo na tuje, so uboge pare. Nedavno so jih veliko pregnali iz Curiha na Švicarskem, zdaj pa so jih močno začeli preganjati v Braziliji, posebno v glavnem mestu Rio Janeiro.

Francosko. Nedavno so zborovali francoski duhovniki v Rheimsu. Sklenili so marsikaj koristnega za katol. cerkev, pa kaj, da se brezverska vlada nato ne bo ozirala!

Angleško. Delavci po mnogih tovarnah že grozijo, da bodo delo ustavili, ako ne dobé večjega plačila. Bržčas se jim bodo delodajalci udali. Sicer so pa angleški delavci tako dobro plačani.

Rusko. Car se s carico odpelje dne 3. septembra v Bratislavo na prusko Šlezijo. Spremljal ju bode Lobanov tajni svetovalec Šiškin. — Dela vnanjega ministerstva začasno opravlja grof Lambsdorff, prvi ministerski svetovalec.

Bolgarsko. Stojlovo ministerstvo še vendar ostane nekaj časa na krmilu; kajti vojni minister Pekrov, ki je najbolj silil iz ministerstva, se je dal pregovoriti od kneza Ferdinanda, da še ostane v službi.

Turško. Zadnje dni minolega tedna so Turčini v Carigradu ubili do 10 tisoč krščanskih Armencev. Nekaj Armencev je bilo namreč napadlo otomansko banko, na kar se je začelo splošno klanje kristjanov. Da se mir naredi, je oni dan šest vojnihih ladij, med temi ena avstrijska, priplulo v Bospor, da ostanejo pred Carigradom, zunaj Bospora pa stoji še pet ruskih.

Špansko. Toliko ljudij in denarja je ta uboga država že darovala za Kubo, in vedno še je ondi punt; zdaj pa še je punt nastal na Filipinskih otokih v vshodni Aziji. Prav hudo!

## Za poduk in kratek čas.

### Madjari in njih navali na slov. Štajar.

(Zgodovinski spominki; piše M. Slekovec.)

(Dalje.)

Konečno dostavimo še jeden dokaz, kateri nam Ogersko predstavlja še v 12. veku kot zemljo slovansko. Duhovnik Helmold († 1172) piše v svoji knjigi: »Chronicon Slavorum« med drugim tudi tako-le: »Quod si adjecteris Ungariam ad partem Slavoniae, ut quidam volunt, quia nec habitu nec lingua discrepat, eousque latitudo Slavicæ linguae succrescit, ut pene careat aestimatione«, t. j.: Ako združiš Ogersko s krajino slovansko, kakor želé nekateri, ker se niti po noši, niti po govoru ne razlikuje, razširila bi se slovanska govorica tako na daleko, da bi se dala težko najti primera. Torej še v drugi polovici 12. veka med Ogri in Slovani ni bilo razlike »nec habitu nec lingua«; slovanska Ogerska pomadjarila se je le še po prihodu Polovcev ali Kumanov.

Kumani so, kakor piše Nestor, s Polovci jeden narod. Starim zgodovinopiscem so znani pod imeni: Tartari, Saraceni, pagani, Neugeri (Ne-Ugri), a na Erdeljskem so je zvali »Siculi« ali Sekelje (Székelyek). Po narodnosti so bili, kar so dandanes Madjari.

Od vzhodnega kralja Salamona na pomoč pozvani, udrl so Kumani leta 1086. prvokrat na Erdeljsko, a Vladislav jih je kmalu odpodil. Tudi l. 1090. jih je zadel enaka osoda; slovanski Ogri niso marali za nje.

Vse drugače je pa ravnal ogerski kralj Štefan II. Ne le, da se je dal od črnomanjastih Kumank tako očarati, da je z njimi lahkomišelnost tratil čas in mladeniške moči, dajal je Kumanom v nevoljo Ogrov prednost tudi v javnem življenju. Ko je njih vodja, Tatar, od Grkov v Traciji okoli l. 1120. potolčen, z ostanki svojih krdel pribežal na Ogersko, vsprejel ga je Štefan zelo prijazno, odkazivši njemu in njegovim ljudem v bivališča najrodovitnejše kraje na Ogerkem. In doslej so bili Kumani ljubimec kraljevi, kar je Ogrom zelo mrzelo. Zato so l. 1130., ko je kralj Štefan nevarno zbolel, Kumane semtertja napadli in nekatere ubili. To pa je kralja hudo razkačilo. Na smrt bolan je prisegel, da bode takoj, ko zopet ozdravi, dal za vsakega ubitega Kumana obesiti deset Ogrov. Ker je kralj aprila 1131. l.

umrl, se to ni zgodilo, pač pa je morala večina Kumanov zapustiti Ogersko.

Početkom 13. veka so se v pustih in visokih krajih notranje Azije vzdignili strahoviti Mongoli, sorodni s Kumani, ter so z vso silo planili proti zahodu. Ko so bili severno in zahodno Rusko upustošili, udarili so nad sorodne Kumane v Astrahanu. Dvakrat je odbil kan Kutjan Mongole, a tretjokrat je bil napad tako silen, da so se Kumani morali umakniti in v moldavskem gorovju iskati zavetja. Od tod je poslal Kutjan l. 1238. poslanca k ogerskemu kralju Beli IV. ter ga prosil, naj vsprejme Kumane v svojo deželo. Bela je uslišal prošnjo in vsled tega se je že v naslednjem letu naselilo v Potisju na Ogerkem 40.000, na Erdeljskem pa 10.000 kumanskih rodov.

Ogri so sicer godrnjali, a predno je prišlo do dotičnega upora, prihruli so l. 1241. Mongoli na Ogersko ter vse pomandrali. Kralj Bela je bežal najprej k avstrijskemu vojvodi Frideriku na Dunaj, odtod pa na Hrvaško in v Dalmacijo, a Mongoli so mu bili vedno za petami. Še le po smrti velikega kana Ogotaja vrnila se je mongolska drhal v Azijo.

Nesrečna Ogerska je bila popolnoma uničena in njeni prebivalci večinoma ubiti. Obljuditi deželo, poklical je Bela nemške naseljence, pa tudi Kumane ter je slednjim odkazal zelo ugodna bivališča.

Tudi njegov sin Štefan IV. je Kumane zelo čislal ter si je celó Kumanko, zalo hči kana Kutjana, Elizabeto za ženo vzel, da se je mogel imenovati: »Dominus Cumanorum«. Še bolj se je zaljubil v to surovo ljudstvo njegov sin Vladislav IV., katerega zgodovina zaradi tega imenuje Kumana.<sup>1</sup>

Vsled take protekcije pa se je prvotno slovanska Ogerska po letih večinoma pomadjarila ter postala »Magyar orszag«. A kljub temu priča še tudi dandanes marsikatero krajevno ime, vse bolj pa še s slovanskimi besedami napolnjena madjarsčina<sup>2</sup>, da je Ogerska bila svoje dni slovanska.

»Haereditas nostra versa est ad alienos«. Našo dedščino so dobili tujci. (Delje prih.)

**Smešnica.** Nekdo vpraša trgovca: »Čemu imate zdaj tri prodajalke v štacuni, ki vse tri križem gledajo?« — »Veste zato, da mi uzmoviči v štacuni ne morejo kaj ukrasti, ker nikoli prav ne vedo, kam da ta ali ona prodajalka gleda.«

## Razne stvari.

**Domače.** (Zahvala.) Milostivi knezoškoč so dali na lastne stroške pokojnemu župniku olimskemu, gosp. Jožetu Muha, postaviti grobni spomenik za 75 gld., katerega je v splošno zadovoljnost napravil g. Ivan Horvat, kamnosek v Račah pri Mariboru. Za ta veledušni čin krščanskega usmiljenja naj bo mil. knezoškoču najponižnejša zahvala in »Bog plati« izražen.

Hvaležni farani olimski.

(Bela žena.) Na Dobrni je umrl vrli kmet Martin Tratnik. Bil je načelnikov namestnik v krajnošolskem svetu, občinski odbornik, večkrat volilni mož. Povsod se je držal slovenske zastave: Vse za vero, dom, cesarja. Svetila mu večna luč! — V Gradcu je umrl gosp. Karol Höchtl, bivši beležnik ali notar v Ljutomeru.

<sup>1</sup> Fr. V. Sasinek, Sv. Method a Uhorsko, 11—16; Meynert, Gesch. Oesterreichs, IV., 182—218 in Krones, Gesch. Oesterreichs, II., 80—96.

<sup>2</sup> Miklošič, Die slavischen Elemente im Magyarischen.